

ฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระ และฤทธิ์ยับยั้งเอนไซม์ไทโรซิเนสของพืชสมุนไพร 7 ชนิด

Antioxidant Activity and Tyrosinase Inhibition Activity of Seven Herbs

สุทัศน์ เผ่าม่วง¹ และสุวิชญา บัวชาติ^{1*}
Suthat Phaomuang¹ and Suwichaya Buachard^{1*}

¹โปรแกรมวิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร 62000

¹Biology Program, Faculty of Science and Technology, Kamphaeng Phet Rajabhat University,
Kamphaeng Phet 62000

*Corresponding author, E-mail: suwichaya.gift@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระ และฤทธิ์ยับยั้งเอนไซม์ไทโรซิเนสของสารสกัดสมุนไพร 7 ชนิด ประกอบด้วย แก้ว (*Murraya paniculata* (L.) Jack.) สีสียดเหนื่อ (*Acacia catechu* (L.f.) Willd) ผักตบถ (*Cratoxylum formosum*) สกุนัข (*Terminalia calamansanai* Rolfe) จั้ว (*Bombax ceiba* L.) ข่อย (*Streblus asper* Lour.) และเตยหอม (*Pandanus amaryllifolius* Roxb.) โดยการสกัดสมุนไพรด้วยการหมักกับ 95% เอทานอล จากนั้นนำสารสกัดไปศึกษาฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระด้วยวิธี DPPH method และฤทธิ์ยับยั้งเอนไซม์ไทโรซิเนสด้วยวิธี Dopachrome method ผลการทดลองพบว่าสารสกัดสีเสียดเหนื่อ และข่อยให้การต้านอนุมูลอิสระสูงที่สุด เท่ากับ 90.95 % สารสกัดแก้ว และผักตบถให้ฤทธิ์ยับยั้งเอนไซม์ไทโรซิเนสสูงที่สุด คือ 19.68 % รองลงมาคือ สกุนัข (19.53 %) และ สีสียดเหนื่อ (19.20 %) ตามลำดับ การศึกษานี้แสดงให้เห็นว่าสีเสียดเหนื่อ และสกุนัขเป็นแหล่งของสารต้านอนุมูลอิสระ และสารต่อต้านเอนไซม์ไทโรซิเนสตามธรรมชาติ ซึ่งสามารถนำมาใช้เป็นส่วนประกอบในเครื่องสำอางได้

คำสำคัญ : ฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระ, ฤทธิ์ยับยั้งเอนไซม์ไทโรซิเนส, พืชสมุนไพร

Abstract

This research aimed to study on antioxidant activity and tyrosinase Inhibitory activity of Seven herbal extracts comprise *Murraya paniculata* (L.) Jack., *Acacia catechu* (L.f.) Willd, *Cratoxylum formosum*, *Terminalia calamansanai* Rolfe, *Bombax ceiba* L., *Streblus asper* Lour. And *Pandanus amaryllifolius* Roxb.. The extraction method was macerated with 95 % ethanol. The antioxidant activities of all extracts were determined by DPPH method. The tyrosinase Inhibitory activity was tested by the Dopachrome method. The result showed that the *Acacia catechu* (L.f.) Willd) and *Streblus asper* Lour. extract had the highest DPPH radical inhibition at 90.95 % .*Murraya paniculata* (L.) Jack and *Cratoxylum formosum* extract showed the highest tyrosinase inhibition of 19.68 %, followed by *Terminalia calamansanai* Rolfe (19.53 %) and *A. catechu* (19.20 %), respectively. This study revealed that *A. catechu* (L.f.) Willd and *T. calamansanai* Rolfe represented a source of natural antioxidant and anti-tyrosinase compounds, which can be used in cosmetic formulations following further investigation.

Keywords : Antioxidant activity, Tyrosinase Inhibition activity, Medicinal plants

บทนำ

ปัจจุบันมนุษย์ทุกเพศทุกวัยเริ่มให้ความสำคัญกับการดูแลรูปร่างและผิวพรรณ โดยเฉพาะผิวหนัง ที่ส่วนใหญ่ต้องการให้ผิวขาวใส ไร้จุดต่างด่าง ไม่มีริ้วรอย แต่ปัญหาด้านผิวหนังต่างๆ จะมีปัจจัยกระตุ้นทั้งปัจจัย ภายใน ได้แก่ พันธุกรรม อายุ เพศ รวมทั้งปัจจัยภายนอก ได้แก่ แสงแดด รังสีอัลตราไวโอเล็ต ความร้อน ทำให้เกิดการเสียสมดุลระหว่างการสร้าง และการทำลายอนุมูลอิสระ (Free radical) อนุมูลอิสระนี้มีบทบาทสำคัญใน กระบวนการสร้างเม็ดสีเมลานิน (Melanogenesis) ที่มากเกินไปจนสีผิวมีลักษณะเข้มขึ้น โดยมีเอนไซม์ไทโรซิเนส (Tyrosinase) เป็นตัวเร่งปฏิกิริยา (ประไพพิศ, 2561; Chatatikun and Chiabchalard, 2017)

อนุมูลอิสระ คือโมเลกุลที่ไม่เสถียรเนื่องจากขาดอิเล็กตรอน เมื่ออนุมูลอิสระจับกับเซลล์ที่สูญเสีย อิเล็กตรอน จะทำให้โมเลกุลของเซลล์ในร่างกายไม่เสถียร อนุมูลอิสระจะเข้าไปทำลายเซลล์ หากร่างกาย ไม่สามารถผลิตหรือได้รับสารต้านอนุมูลอิสระที่เพียงพอ จะทำให้เซลล์เกิดความเสียหาย และนำไปสู่การเกิดโรค ต่าง ๆ (ณพัธูร, 2563) สารต้านอนุมูลอิสระ (Antioxidant) เป็นสารที่ช่วยป้องกันหรือแย่งที่จับกับอนุมูลอิสระ สารต้านอนุมูลอิสระจึงเป็นสิ่งจำเป็นในการป้องกัน และซ่อมแซมความเสียหายของเซลล์ในร่างกาย (Pongtuluran et al., 2023)

เอนไซม์ไทโรซิเนส เป็นเอนไซม์สำคัญในการออกซิเดชันของสารประกอบฟีนอลไปยัง o-quinone ทำหน้าที่ในการเร่งปฏิกิริยาการสร้างเมลานิน (Melanin) ซึ่งเป็นปัจจัยหลักที่ทำให้เกิดฝ้า กระ จุดต่างด่าง ดังนั้น การป้องกันไม่ให้เกิดการสร้างเมลานินได้วิธีหนึ่งคือ การยับยั้งการทำงานของเอนไซม์ไทโรซิเนส มีรายงานว่า สารประกอบทางเภสัชวิทยาบางชนิด เช่น ไฮโดรควิโนน อาร์บูติน กรดโคจิก กรดอะเซโกลิก และกรดแอสคอร์บิก เป็นสารยับยั้งเอนไซม์ไทโรซิเนสทางการค้าที่รู้จักกันดี แต่สารบางชนิดก็ส่งผลเสียต่อผู้ใช้ได้ (Nguyen et al., 2021) สารยับยั้งเอนไซม์ไทโรซิเนส ที่พบในธรรมชาติเป็นสารในกลุ่มโพลีฟีนอล ฟลาโวนอยด์ โกลโคไซด์ เทอร์ปีนสเตอรอยด์ กรดคาร์บอกซิลิก กรดไขมัน คูมาริน สตีลปิน ไบโอฟेरิติน ไอโซคูมาริน รวมถึงสารต้าน อนุมูลอิสระที่อยู่ในรูปวิตามินซี และวิตามินอี (ประไพพิศ, 2561)

ปัจจุบันสารสกัดจากธรรมชาติได้รับความนิยมในการนำมาผลิตยา และเครื่องสำอาง เนื่องจากมีสรรพคุณ ในการบำรุงผิวพรรณ และชะลอวัย พืชหลายชนิดที่มีฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระสูง ซึ่งมักมีคุณสมบัติทำให้ผิวขาว รวมอยู่ด้วย (อินทรา และ พิศพรรณ, 2561) งานวิจัยนี้สนใจที่จะศึกษาฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระ และฤทธิ์ยับยั้ง เอนไซม์ไทโรซิเนส จากพืชสมุนไพร 7 ชนิด ได้แก่ แก้ว สีเสียดเหนือ ผักต้ว สุกุณี จิ้ว ข่อย และเตยหอม เนื่องจาก เป็นสมุนไพรที่นิยมใช้เป็นเครื่องสำอางมาตั้งแต่โบราณ และเป็นสมุนไพรที่มีงานวิจัยเกี่ยวกับสารต้านอนุมูลอิสระ มาแล้วบ้าง รวมทั้งเกิดจากความสนใจส่วนบุคคลของผู้วิจัยจึงได้เลือกมาใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เพื่อนำผลการศึกษา ที่ได้ไปใช้เป็นพื้นฐานในการสนับสนุนการใช้สมุนไพรไทยในทางการแพทย์ และต่อยอดเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ต่อไป ในอนาคต

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. การเตรียมสารสกัดจากพืชสมุนไพร

การศึกษาฤทธิ์ต่อต้านสารอนุมูลอิสระ และฤทธิ์การยับยั้งเอนไซม์ไทโรซิเนสของสารสกัดสมุนไพร 7 ชนิด โดยนำสมุนไพรทั้ง 7 ชนิด ได้แก่ ใบแก้ว (*Murraya paniculata* (L.) Jack.) เปลือกสีเสียดเหนือ (*Acacia catechu* (L.f.) Willd) ใบผักต้ว (*Cratoxylum formosum*) ผลสุกุกุณี (*Terminalia calamansanai* Rolfe) ดอกจิ้ว (*Bombax ceiba* L.) เปลือกข่อย (*Streblus asper* Lour.) และใบเตยหอม (*Pandanus*

amaryllifolius Roxb.) จากตำบลวังม้า อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์ ในส่วนของดอกเลือกใช้ดอกแก่ และใช้ทั้งดอก ส่วนใบจะเลือกใช้จากใบที่ไม่อ่อนหรือแก่จนเกินไป ส่วนของเปลือกจะเลือกใช้ต้นที่มีอายุมาก จากนั้นนำมาทำความสะอาดแล้วนำไปตากที่อุณหภูมิห้องให้แห้ง จากนั้นนำมาหั่นให้เป็นชิ้นเล็กๆ นำมาปั่นให้ละเอียดด้วยเครื่องปั่นจากนั้นชั่งน้ำหนักสมุนไพร 100 กรัม แช่ด้วยเอทานอล 95% ปริมาณ 400 มิลลิลิตร (ในอัตราส่วน 1:4) เป็นเวลา 48 ชั่วโมงแล้ว นำมากรองด้วยผ้าขาวบาง นำสารสกัดที่ได้มาทำการระเหยน้ำ และเอทานอลออกด้วยเครื่องระเหยแบบสุญญากาศ (Rotary evaporator) ที่อุณหภูมิ 45 ± 2 องศาเซลเซียส ความดัน 100 - 120 ปอนด์ เพื่อกำจัดตัวทำละลาย ชั่งน้ำหนักสารสกัดหยาบที่ได้ และคำนวณร้อยละของสารสกัดหยาบ (สุวดี และคณะ, 2562) จากนั้นเก็บไว้ที่อุณหภูมิ -20 องศาเซลเซียสเพื่อเตรียม สำหรับการนำไปวิเคราะห์ต่อไป

$$\% \text{ ของสารสกัดหยาบต่อน้ำหนักแห้ง} = \frac{\text{น้ำหนักของสารหลังระเหยตัวทำละลาย} \times 100}{\text{น้ำหนักแห้งของพืช}}$$

2. การทดสอบฤทธิ์ต่อต้านสารอนุมูลอิสระ (DPPH method)

ทดสอบด้วยวิธี DPPH method ดัดแปลงของ วันแข็ง และดวงฤดี (2554) ละลายมาตรฐาน Ascorbic acid ผสมสารตัวอย่าง (ความเข้มข้น 1, 2, 3, 4 และ 5 ไมโครกรัมต่อมิลลิลิตร) 1.5 มิลลิลิตร และ สาร 0.1 M DPPH 0.5 มิลลิลิตร ในเอทานอล ผสมให้เข้ากัน ตั้งทิ้งไว้ในที่มืดเป็นเวลา 30 นาที วัดค่าการดูดกลืนแสงที่ความยาวคลื่น 517 นาโนเมตร ด้วยเครื่อง Spectrophotometer ทำการทดสอบตัวอย่างละ 3 ครั้ง หลังจากนั้นทำการคำนวณหา ร้อยละของฤทธิ์ต่อต้านอนุมูลอิสระ ดังนี้คือ

$$\% \text{ DPPH inhibition} = [(A-B)/A] \times 100$$

เมื่อ A คือ ค่าการดูดกลืนแสงของ Control

B คือ ค่าการดูดกลืนแสงของ Sample

3. การทดสอบฤทธิ์การยับยั้งเอนไซม์ไทโรซิเนส (Dopachrome method)

ทดสอบด้วยวิธี Dopachrome method ผสมตัวอย่างให้เข้ากันในหลุมของ 96 well plate แล้วตั้งทิ้งไว้ที่ 25 องศาเซลเซียส นาน 10 นาที เติมสารละลาย 0.85 mM L-Dopa 20 μL ในแต่ละ well ผสมให้เข้ากัน จากนั้นตั้งทิ้งไว้ที่ 25 องศาเซลเซียส นาน 20 นาที วัดค่าการดูดกลืนแสงที่ 492 นาโนเมตร ทันทีด้วยเครื่อง microplate reader นำค่าที่ได้คำนวณเปอร์เซ็นต์การยับยั้งโดยจะทำการทดลอง 3 ซ้ำ เพื่อยืนยันผลและทำการหาค่าเฉลี่ย หลังจากนั้นทำการคำนวณหา % Tyrosinase inhibition (นุรฮายานา และคณะ, 2555) จากสูตร

$$\% \text{ Tyrosinase inhibition} = \frac{(A-B) - (C-D)}{(A-B)} \times 100$$

เมื่อ A คือ ค่าการดูดกลืนแสงของ Control B คือ ค่าการดูดกลืนแสงของ Blank control

C คือ ค่าการดูดกลืนแสงของ Test sample D คือ ค่าการดูดกลืนแสงของ Blank Sample

4. การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

ทำการศึกษวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ โดยหาค่าเฉลี่ย 3 ซ้ำ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้วยโปรแกรม IBM SPSS Statistics (SPSS)

ผลการวิจัย

1. การสกัดสารสกัดหยาบด้วยเอทานอล

จากการสกัดสารจากของพืชสมุนไพรทั้ง 7 ชนิด พบว่าผลสกัดนี้มีผลผลิตมากที่สุด คือ 34.56 % เมื่อเทียบกับสารสกัดที่เหลือจากการทดลองสกัด และมีลักษณะทางกายภาพของสารสกัดหยาบดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ร้อยละผลผลิต และลักษณะของสารสกัดหยาบที่สกัดด้วยเอทานอลจากพืชสมุนไพร 7 ชนิด

พืชสมุนไพร	ส่วนที่นำมาสกัด	ร้อยละผลผลิต	ลักษณะของสารสกัดหยาบ
แก้ว	ใบ	13.6	ของเหลวข้นหนืดและเป็นมัน สีเขียวเข้มออกดำ
สีเสียดเหนือ	เปลือก	17.6	ของเหลวใสสีน้ำตาลอ่อน
ผักติ้ว	ใบ	12.4	ของเหลวข้นหนืดและเป็นมัน สีเขียวเข้ม
สกุณี	ผล	36.1	ของเหลวใสสีน้ำตาล
จิ้ง	ดอก	7.2	ของเหลวใสสีน้ำตาล
ข่อย	เปลือก	34.6	ของเหลวใสสีน้ำตาลอ่อน
เตยหอม	ใบ	15.4	ของเหลวใสสีเขียวอ่อน

2. ฤทธิ์ต้านสารอนุมูลอิสระที่สกัดได้จากพืชสมุนไพร

จากการสกัดสารจากส่วนต่าง ๆ ของพืชสมุนไพรทั้ง 7 ชนิด มาทำการทดสอบหาค่า % inhibition ที่สามารถยับยั้งสารอนุมูลอิสระ พบว่าสารสกัดหยาบจากเปลือกของต้นข่อย และเปลือกต้นสีเสียดเหนือ มีฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระสูงที่สุด เท่ากับ 90.95 % รองลงมาคือ ผลของต้นสกุณี 87.06 % ดังตารางที่ 2 และภาพที่ 1

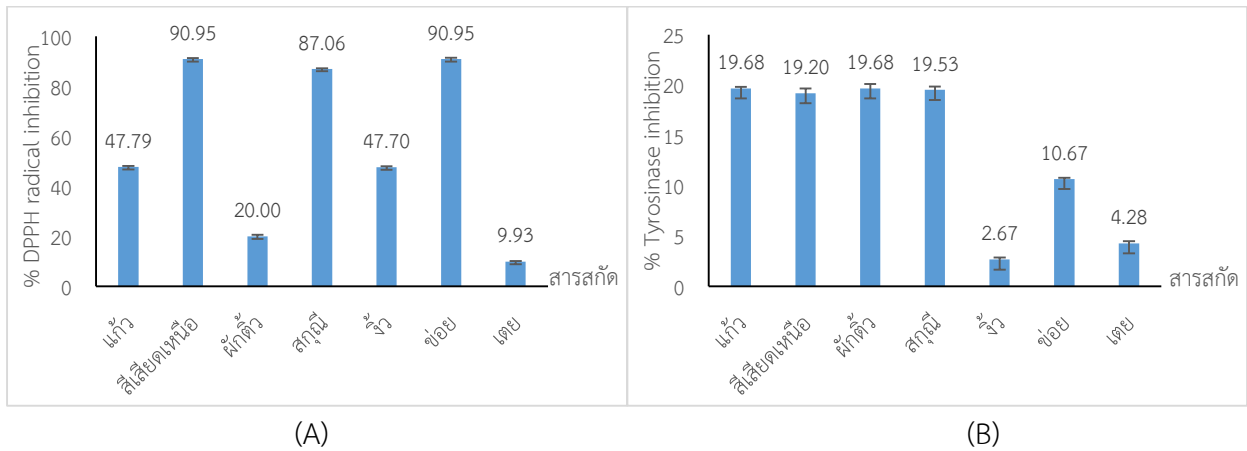
ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของฤทธิ์การยับยั้งสารอนุมูลอิสระ และฤทธิ์การยับยั้งเอนไซม์ไทโรซิเนสของสารสกัดจากพืชสมุนไพรด้วยตัวทำละลายเอทานอล

พืชสมุนไพร	% DPPH radical inhibition	% Tyrosinase inhibition
แก้ว	47.79±0.46	19.68±0.15
สีเสียดเหนือ	90.95±0.36	19.20±0.47
ผักติ้ว	20.00±0.60	19.68±0.43
สกุณี	87.06±0.22	19.53±0.33
จิ้ง	47.70±0.33	2.67±0.20
ข่อย	90.95±0.48	10.67±0.12
เตย	9.93±0.26	4.28±0.22

3. การทดสอบฤทธิ์ยับยั้งเอนไซม์ไทโรซิเนส

จากผลการทดสอบฤทธิ์การยับยั้งเอนไซม์ไทโรซิเนสของสารมาตรฐานกรดโคจิก และส่วนสกัดหยาบจากส่วนต่าง ๆ ของพืชสมุนไพร พบว่าที่สารสกัดหยาบของใบผักติ้ว และใบแก้ว สามารถยับยั้งการทำงานของเอนไซม์

ไทโรซิเนสได้สูงที่สุด 19.68 % รองลงมาคือ ผลต้นสกุณี 19.53 % และเปลือกสีเสียดเหนือ 19.20 % ตามลำดับ ดังตารางที่ 2 และภาพที่ 1 – B

ภาพที่ 1 (A) ฤทธิ์การยับยั้งสารอนุมูลอิสระ และ (B) ฤทธิ์การยับยั้งเอนไซม์ไทโรซิเนสของสารสกัดจากพืชสมุนไพรด้วยตัวทำละลายเอทานอล

วิจารณ์ผล

ในการเกิดปัญหาผิวต่างๆ ของมนุษย์ เช่น หน้าหมองคล้ำ ริวรอย มีปัจจัยกระตุ้นหลายด้าน หนึ่งในปัจจัยนั้นคือการเกิดอนุมูลอิสระในเซลล์ผิวหนัง ซึ่งสามารถใช้สารต้านอนุมูลอิสระ และสารยับยั้งการทำงานของเอนไซม์ไทโรซิเนส ในงานทดลองนี้พบว่าจากสารสกัดหยาดสมุนไพรทั้ง 7 ชนิดนั้น สารสกัดหยาดจากเปลือกต้นสีเสียดเหนือ และเปลือกข่อย มีประสิทธิภาพยับยั้งสารอนุมูลอิสระได้ดี ส่วนสารสกัดหยาดของใบฝักบัว ใบแก้ว ผลต้นสกุณี และเปลือกสีเสียดเหนือ มีประสิทธิภาพยับยั้งการทำงานของเอนไซม์ไทโรซิเนสได้ดี แสดงให้เห็นว่าเปลือกต้นสีเสียดเหนือ และสกุณีมีศักยภาพมากที่สุด เนื่องจากให้ประสิทธิภาพยับยั้งสารอนุมูลอิสระ และประสิทธิภาพยับยั้งการทำงานของเอนไซม์ไทโรซิเนสได้ดีทั้งคู่

สารสกัดหยาดเปลือกต้นสีเสียดเหนือ มีลักษณะเป็นของเหลวใสสีน้ำตาลอ่อน และมีร้อยละผลผลิตเท่ากับ 17.6 สอดคล้องกับ จตุพร และคณะ (2562) ที่ทำการสกัดเปลือกสีเสียดไทยด้วยตัวทำละลายน้ำ แอลกอฮอล์ และเมทานอล พบว่าได้สารสกัดสีน้ำตาลส้ม และมีร้อยละผลผลิตเท่ากับ 8.73, 8.98 และ 9.01 ตามลำดับ โดยให้สีของสารสกัดอยู่ในโทนเดียวกันคือสีน้ำตาล โดยสารสกัดหยาดเปลือกต้นสีเสียดเหนือมีฤทธิ์การยับยั้งสารอนุมูลอิสระ 90.95 % ซึ่งให้ผลการทดลองใกล้เคียงกับงานของ Kassim et al (2011) ที่รายงานว่าสารสกัดหยาดสีเสียดเทศมีฤทธิ์การยับยั้งสารอนุมูลอิสระ 85.98 % โดยศศมล ผาสุข และฉัตร เจนชัย (2554) รายงานว่าสารสกัดจากเปลือกสีเสียดมีฤทธิ์การยับยั้งการทำงานของเอนไซม์ไทโรซิเนสโดยมีปริมาณเท่ากับ 0.1866 mg/ml พบว่าสีเสียดมีปริมาณฟลาโวนอยด์ แทนนิน และสารประกอบฟีนอลิกในปริมาณที่สูงมากโดยเฉพาะสารสำคัญในกลุ่ม catechin/epicatechin, epigallocatechin, taxifolin, procyanidin, quercetin, taxifolin เป็นสารประกอบที่ออกฤทธิ์ต้านการอักเสบ และสารต้านอนุมูลอิสระ (Kumari et al, 2022)

ประไพพิศ (2561) กล่าวว่ากลุ่มสารยับยั้งเอนไซม์ไทโรซิเนส และสารต้านอนุมูลอิสระ มักพบในกลุ่มโพลีฟีนอล ฟลาโวนอยด์ โกลโคไซด์ เทอร์ปีนสเตอรอยด์ โดยการทดลองครั้งนี้มีสารสกัดจาก ผลสกุณี เปลือกข่อย ใบฝักบัว ใบแก้ว พบว่ามีปริมาณโพลีฟีนอล ฟลาโวนอยด์อยู่ในปริมาณที่สูง (Zhu et al, 2015; An et al, 2023; Chang et al, 2019) มีรายงานว่าสารสกัดจากใบข่อยมีฤทธิ์การยับยั้งสารอนุมูลอิสระ 16.58 % (Prasansuklab

et al, 2018) และมีฤทธิ์การยับยั้งการทำงานของเอนไซม์ไทโรซิเนส 9.85 % (Chaikhong et al, 2023) แสดงให้เห็นว่าสารสกัดสมุนไพรในงานวิจัยนี้มีฤทธิ์เป็นสารยับยั้งเอนไซม์ไทโรซิเนส และสารต้านอนุมูลอิสระ และมีแนวโน้มว่าจะเป็นสารในกลุ่มโพลีฟีนอล ฟลาโวนอยด์ ไกลโคไซด์ เทอร์ปีนสเตอรอยด์ จากงานวิจัยนี้พบว่าสารสกัดจากเปลือกสีเสียดเหนือ และผลสุกัณีให้ประสิทธิภาพฤทธิ์การต้านอนุมูลอิสระ (90.95 และ 87.06 %) และฤทธิ์การยับยั้งเอนไซม์ไทโรซิเนสได้สูง (19.20 และ 19.53 %) ตามลำดับ

สรุปผล

จากการศึกษาสารสกัดสมุนไพรเพื่อหาฤทธิ์การต้านอนุมูลอิสระ และฤทธิ์การยับยั้งเอนไซม์ไทโรซิเนสของใบแก้ว เปลือกสีเสียดเหนือ ใบผักต้ว ผลสุกัณี ดอกจิว เปลือกข่อย และใบเตยหอม พบว่าสมุนไพรที่มีฤทธิ์การต้านอนุมูลอิสระสูง ได้แก่ ผลสุกัณี เปลือกสีเสียดเหนือ และเปลือกข่อย ที่มีค่าการยับยั้งสารอนุมูลอิสระระหว่าง 87 – 91 % ส่วนฤทธิ์การยับยั้งการทำงานของเอนไซม์ไทโรซิเนส พบว่า เปลือกสีเสียดเหนือ ผลต้นสุกัณี ใบแก้ว ใบผักต้ว มีค่าระหว่าง 19.2 – 19.7 % ซึ่งสารสกัดจากเปลือกสีเสียดเหนือ และผลสุกัณีให้ประสิทธิภาพฤทธิ์การต้านอนุมูลอิสระ และฤทธิ์การยับยั้งเอนไซม์ไทโรซิเนสได้สูง มีศักยภาพสูงที่จะนำไปพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ยา หรือเป็นผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางได้อีกด้วย แต่อย่างไรก็ตามการจะนำสารสกัดจากพืชไปใช้ในระดับอุตสาหกรรม อาจต้องคำนึงถึงปริมาณวัตถุดิบที่ต้องเพียงพอต่อการนำมาผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ รวมทั้งควรมีการศึกษาถึงองค์ประกอบทางเคมีเพิ่มเติมอีกด้วย

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณโปรแกรมวิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ที่ให้ความอนุเคราะห์ด้านอุปกรณ์ สารเคมี เครื่องมือ และห้องปฏิบัติการทางชีววิทยาในการทำวิจัย

เอกสารอ้างอิง

- จตุพร ประทุมเทศ, พงษ์สิทธิ์ แก้วพวง, ศรีัญญา จันทพงษ์, รณชัย ภูวนานา และนาฏนิตา จันทราช. 2562. การพัฒนาตำรับครีมย้อมผมหมอกจากสารสกัดเปลือกคุณและสีเสียดไทย. วารสารการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ ทางเลือก. 17(2): 181-194.
- ณพัชร บัวฉวน. 2563. ฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระ และฤทธิ์ยับยั้งเอนไซม์ไทโรซิเนสของสารสกัดหยาบใบฝรั่ง. วารสารวิจัยและพัฒนายาลอยลงกรณในพระบรมราชูปถัมภ์. 15(1): 1-12.
- นุรฮายานา โต๊ะเก็ง, มาริณี ปลาปง, อารีนา ดาราบากอ, อัสมัน ดือลอง และสุกัญญา เดชอดิศัย. 2555. ฤทธิ์ยับยั้งเอนไซม์ไทโรซิเนสของผลิตภัณฑ์สมุนไพรทำให้ผิวขาว. วารสารมหาวิทยาลัยทักษิณ. 15(2): 45-51.
- ประไพพิศ อินเสน. 2561. การยับยั้งกระบวนการสร้างเม็ดสีเมลานินจากพืชกลุ่มเบอร์รี่ไทย. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย ฉบับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. 12(2): 69-82.
- วันแข็ง สิทธิกิจโยธิน และ ดวงฤดี เชิดวงศ์เจริญสุข. 2554. ฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระของสารสกัดจากเปลือกหุ้มเมล็ดมะขามหวานและมะขามเปรี้ยว. วารสารวิทยาศาสตร์บูรพา. 16(1): 47-55
- ศศมล ผาสุข และฉัตร เจนชัย. 2554. การพัฒนาครีมทาผิวจากสารสกัดเปลือกสีเสียดเทศที่มีฤทธิ์ยับยั้งการทำงานของเอนไซม์ไทโรซิเนส. น. 94-98. ใน: การประชุมวิชาการมหาวิทยาลัยขอนแก่น ประจำปี 2554 “การพัฒนาอนาคตชนบทไทย : ฐานรากที่มั่นคงเพื่อการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน”. มกราคม 27-29 2554. มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ขอนแก่น.

- สุวดี โพธิ์วีจิตร, ปิยานี รัตนชำนาญ, อุดมลักษณ์, มาตย์สถิตย์ และ วีระศักดิ์ อัครวงศ์อารยะ. 2562.ฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระและการวิเคราะห์ปริมาณฟีนอลิกและฟลาโวนอยด์ของสารสกัดจากสมุนไพรไทยพื้นบ้านสะค้านและมะแขว่นในเขตท้องถื่นภาคเหนือ. Research Journal Rajamangala University of Technology Thanyaburi. 18(1): 25–39.
- อินทิรา ขุดแก้ว และ พัชรพรรณ สุขนธ์ขจร. 2561. สมบัติต้านอนุมูลอิสระและยับยั้งเอนไซม์ไทโรซิเนสของลำต้นใบ ดอกและเมล็ดจากเทียนบ้าน. แก่นเกษตร. 46(ฉบับพิเศษ 1): 1242–1247.
- An, H., L.N. Thanh, L.Q. Khanh, S.H. Ryu, S. Lee, S.W. Yeon, H.H. Lee, A. Turk, K.Y. Lee, B.Y. Hwang and M.K. Lee. 2023. Characterization of antioxidant and α -glucosidase inhibitory compounds of *Cratoxylum formosum* ssp. *pruniflorum* and optimization of extraction condition. Antioxidants. 12: 1–14.
- Chaikhong, K. , S. Chumpolphant, P. Rangsinth, C. Sillapachaiyaporn, S. Chuchawankul, T. Tencomnao, and A. Prasansuklab. 2023. Antioxidant and anti-skin aging potential of selected thai plants: in vitro evaluation and in silico target prediction. Plants. 12: 1–17.
- Chang, Z., Q. Zhang, W. Liang, K. Zhou, P. Jian, G. She, and L. Zhang. 2019. A Comprehensive review of the structure elucidation of tannins from *Terminalia* Linn. Evidence-Based Complementary and Alternative Medicine. 2019: 1-26.
- Chatatikun, M. and A. Chiabchalard. 2017. Thai plants with high antioxidant levels, free radical scavenging activity, antityrosinase and anti-collagenase activity. BMC Complementary and Alternative Medicine. 17: 1–9.
- Kassim, J., H. Hassin, A. Achmad, H. Dahon, K. Suan and S. Hamdan. 2011. Determination of total phenol, condensed tannin and flavonoid contents and antioxidant activity of *Uncaria gambir* extract. Majalah Farmasi Indonesia. 22(1): 50–59.
- Kumari, M., Radha, M. Kumar, B. Zhang, R. Amarowicz, S. Puri, et al. 2022. *Acacia catechu* (L.f.) Willd.: A review on bioactive compounds and their health promoting functionalities. Plants. 11: 1–19.
- Nguyen, N.T., P.H. Dang, H.X. Nguyen, T.N.V. Do, T.H. Le, T.Q.H. Le, and M.T.T. Nguyen. 2021. Tyrosinase inhibitors from the stems of *Streblus ilicifolius*. Evidence-based Complementary and Alternative Medicine. 2021: 1–7.
- Pongtuluran, O.B., I. Rosidah, S.A. Kusumastuti, N. Nuralih and D. Ria. 2023. Predicting the potency of bioactive compounds in *Murraya paniculata* as an antiaging agent: Collagenase inhibition by molecular docking and antioxidant activity assessment. 266–277. In: Proceedings of the 1st International Conference for Health Research – BRIN (ICHR 2022)
- Prasansuklab, A., A. Theerasri, M. Payne, A.T. Ung and T. Tencomnao, 2018. Acid-base fractions separated from *Streblus asper* leaf ethanolic extract exhibited antibacterial, antioxidant, antiacetylcholinesterase, and neuroprotective activities. , BMC Complementary and Alternative Medicine. 18: 1-13.
- Zhu, C., Z. Lei, and Z. Luo. 2015. Studies on antioxidative activities of methanol extract from *Murraya paniculat*. Food Science and Human Wellness. 4: 108–114.